

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2021

YEARBOOK

2021

ГОДИНА 12
БРОЈ 18

VOLUME XII
NO 18

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2021
YEARBOOK
2021

ГОДИНА 12
БР. 18

VOLUME XII
NO 18

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

проф. д-р Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Благо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

проф. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Беканович – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

- проф. д-р Светлана Јакимовска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска,
проф. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, проф. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева,
виш лектор м-р Снежана Кирова, доц. д-р Наталија Поп-Зариева,
доц. д-р Надица Негривска, виш лектор д-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

виш лектор м-р Биљана Иванова, виш лектор м-р Крсте Илиев,

виш лектор м-р Драган Донеv

(англиски јазик)

Техничко уредување

Кире Зафиров

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип

Република Северна Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD – University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD – University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD – University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD – University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD – University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD – University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD – University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD – Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD – University Josip Juraj Strossmaier, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD – University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD – Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD – Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD – University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA – University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD – University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD – University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD,
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD,

Prof. Darinka Marolova, PhD, Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD,

lecturer Snezana Kirova, MA, Ass. Prof. Natalija Pop-Zarieva, PhD,

Ass. Prof. Nadica Negrievska, PhD, lecturer Marija Krsteva, PhD

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Ivanova, MA, lecturer Krste Iliev, MA, lecturer Dragan Donev, MA

(English language)

Technical editor

Kire Zafirov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Посвета

Професор д-р Снежана Веновска-Антеvsка (1959 – 2020) 9

Јазик

Лилјана Јовановска

ОБИДИТЕ ЗА КОДИФИКАЦИЈА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
ВО XIX ВЕК

Liljana Jovanovska

ATTEMPTS FOR CODIFICATION OF THE MACEDONIAN
LANGUAGE IN THE NINETEENTH CENTURY 15

Надица Негриевска, Весна Коцева

ПРЕДЛОШКИ КОНСТРУКЦИИ ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ
СТАТИЧНА ПОЛОЖБА ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК И
НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Nadica Negrievska, Vesna Kocева

PREPOSITIONAL CONSTRUCTIONS WITH
STATIC SPATIAL MEANING IN THE ITALIAN LANGUAGE
AND THEIR EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE 29

Марија Соколова

РАЗЛИКУВАЊЕ НА ПАРОНИМСКИТЕ ПАРОВИ
СОСЕДСКИ | СОСЕДНИ И КОМУНИКАТИВНО | КОМУНИКАЦИСКО

Marija Sokolova

DIFFERENCE BETWEEN PARONIMIC COUPLES
NEIGHBORLY | NEIGHBORING AND
COMMUNICATIVE | COMMUNICATION(S) 41

Весна Коцева, Надица Негриевска

СЕМАНТИЧКИТЕ ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА ВО
ЖАРГОНСКИОТ ИЗРАЗ НА МЛАДИТЕ ВО ИТАЛИЈА

Vesna Kocева, Nadica Negrievska

SEMANTIC EXPRESSIONS IN THE YOUTH SPEECH IN ITALY 51

Ивана Котева, Махмут Челик

ВЕШНИЦИ И СПИСАНИЈА НА ТУРСКИ ЈАЗИК ОД
МАКЕДОНСКОТО ПОДНЕБЈЕ

Ivana Koteva, Mahmut Chelik

NEWSPAPERS AND MAGAZINES IN TURKISH LANGUAGE
FROM THE MACEDONIAN REGION 65

Весна Коцева

КАРАКТЕРИСТИКИ И ФУНКЦИИ НА ГОВОРОТ НА
МЛАДИТЕ ВО ИТАЛИЈА

Vesna Kocева

CHARACTERISTICS AND FUNCTIONS OF
THE YOUTH SPEECH IN ITALY 75

Марија Леонтиќ, Деспина Минова
ГОВОРНИОТ ЧИН ОДБИВАЊЕ НА ПОКАНА КАЈ
СТУДЕНТИТЕ ОД ГРУПАТА ЗА ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ
Marija Leontik, Despina Minova
THE SPEECH ACT REFUSING AN INVITATION OF STUDENTS AT
THE DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATUR..... 87

Јазикот во политиката

Викторија Саздова, Билјана Ивановска
ЗБОРОВНАТА ГРУПА ИМЕНКИ СО ЕМОЦИОНАЛЕН ПРИЗНАК
ВО ТЕКСТОВИ ОД ОБЛАСТА НА ПОЛИТИКАТА
Viktorija Sazdova, Biljana Ivanovska
WORD CLASS OF NOUNS WITH EMOTIONAL FEATURE
IN POLITICAL TEXTS 99

Дејан Маролов, Страшко Стојановски
ПРИДАВКАТА „МАКЕДОНСКИ“ ВО ДОГОВОРИТЕ СО
БУГАРИЈА (2017 ГОД.) И СО ГРЦИЈА (2018 ГОД.)
Dejan Marolov, Strashko Stojanovski
THE ADJECTIVE “MACEDONIAN” IN THE AGREEMENTS
WITH BULGARIA FROM (2017) AND GREECE (2018) 107

Терминологија и преведување

Светлана Јакимовска
ОСВРТ КОН МАКЕДОНСКАТА ТЕРМИНОЛОГИЈА
Svetlana Jakimovska
MACEDONIAN TERMINOLOGY REVIEW..... 117

Луција Видеска
ЗА ПРЕВОДОТ НА АНТРОПОНИМИТЕ, ТОПОНИМИТЕ И
ТИТУЛИТЕ ВО СЕРИЈАТА „ИГРА НА ТРОНОВИ“
Lucija Videska
TRANSLATION OF ANTHROPONYMS, TOPONYMS AND
TITLES IN THE TV SERIES “GAME OF THRONES” 129

Книжевност и фолклор

Бојана Самарџиева, Ана Витанова-Рингачева
ВЕРУВАЊАТА ВО БОЛЕСТИ И ОБРЕДНАТА ПРАКТИКА ЗА
НИВНО ЛЕКУВАЊЕ ВО ТИКВЕШКИОТ РЕГИОН
Bojana Samardzieva, Ana Vitanova-Ringacheva
BELIEFS IN DISEASES AND RITUAL PRACTICE FOR
THEIR TREATMENT IN THE TIKVESH REGION 143

Ева Ѓорѓиевска, Јована Караниќиќ-Јосимовска ДАНТЕ ВО КОНТЕКСТ НА СВЕТСКАТА КЛАСИЧНА ЛИТЕРАТУРА Eva Gjorgjievska, Jovana Karanikikj-Josimovska DANTE IN CONTEXT OF WORLD CLASSIC(AL) LITERATURE.....	155
Marija Krsteva, Dragan Donev, Natalija Pop Zarieva LITERATURE REVIEW ON LIFE-WRITING GENRE BLENDING	163
Natalija Pop Zarieva, Kristina Kostova, Marija Krsteva BLOOD AND SEXUALITY IN STOKER’S DRACULA.....	171
<i>Методика на наставата по странски јазик</i>	
Natka Jankova Alagjovska, Saska Jovanovska INTERCULTURAL COMMUNICATION COGNITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA AND BULGARIA.....	183
Vesna Prodanovska-Poposka LANGUAGE LEARNING STRATEGIES TO LEARNERS OF ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES IN HIGHER EDUCATION.....	195
Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска СТРАТЕГИИ ПРИ УСВОЈУВАЊЕ НА ШПАНСКИ ЈАЗИК (J3) КАЈ СТУДЕНТИ СО АНГЛИСКИ ЈАЗИК (J2) Marija Todorova, Vesna Prodanovska-Poposka LANGUAGE LEARNING STRATEGIES FOR ACQUISITION OF SPANISH AS L3 TO STUDENTS- LEARNERS OF ENGLISH AS L2.....	205

ПРЕДЛОШКИ КОНСТРУКЦИИ ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ СТАТИЧНА ПОЛОЖБА ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Надица Негриевска¹, Весна Коцева²

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
nadica.markoska@ugd.edu.mk

²Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
vesna.koceva@ugd.edu.mk

Апстракт: Хипотезата дека просторните значења во јазикот се основни значења од кои се развиваат останатите значења, е позната под името локалистичка хипотеза и според оваа хипотеза просторните значења се „темел на сите семантики“ (Bortone, 2010: 48). Како што забележува Бортоне, денес најголем дел од практичните граматички на одделни јазици се темелат на локалистичката хипотеза, па дури и во учебниците е истакнато дека основна улога на предлозите е да означуваат просторни значења. Токму оваа општоприфатена хипотеза за примарноста на просторните значења на предлозите беше мотив за изработка на овој труд. Предмет на нашето истражување се предлошките конструкции во италијанскиот јазик кои изразуваат статично просторно значење и нивните еквиваленти во македонскиот јазик.

Клучни зборови: *просторно значење, предлошки конструкции, статична положба, италијански јазик, македонски еквиваленти*

PREPOSITIONAL CONSTRUCTIONS WITH STATIC SPATIAL MEANING IN THE ITALIAN LANGUAGE AND THEIR EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE

Nadica Negrievska¹, Vesna Koceva²

¹Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Stip
nadica.markoska@ugd.edu.mk

²Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Stip
nadica.markoska@ugd.edu.mk

Abstract: The hypothesis that spatial meaning in language represents the basic meaning from which other meanings further develop is known as a localist hypothesis and according to this hypothesis spatial meanings are “the foundation of all semantics” (Bortone, 2010: 48).

As Bortone notes, today most practical grammars in individual languages are based on the localist hypothesis, and even in textbooks, it is emphasized that the basic role of propositions is to denote spatial meanings. This generally accepted hypothesis about the primacy of spatial meanings of propositions was the motive for this paper. The subject of our research is the prepositional constructions with static spatial meaning in the Italian language and their equivalents in the Macedonian language.

Keywords: *spatial meaning, prepositional constructions, static location, Italian language, Macedonian equivalents*

Вовед

Најголем број предлози примарно означуваат просторна релација меѓу два или повеќе ентитета. Во рамките на ова значење се izdelува разликата меѓу состојбата (статична позиција) и правецот, односно движење кон позиција, а многу често упатеноста е составен дел на одреден глагол на движење, а не на самиот предлог (Саздов, 2004: 194). Предлозите кои означуваат место во италијанскиот јазик, можеме да ги поделиме во две поголеми групи врз основа на тоа дали означуваат местоположба, каде се наоѓа некој или нешто, место каде што се случува или се одвива дејството, односно имаат статично значење (*stato in luogo*) или пак, означуваат некакво движење или насоченост. Кај предлозите кои означуваат некакво движење станува збор за движење кон некое место, личност, концепт или идеја (*moto a luogo*), движење од некое место (*moto da luogo*) и движење низ или преку некое место (*moto per luogo*).

Предлошки конструкции за означување мирување во место или статична положба

1. Предлошки конструкции со предлогот **DI**

Самото име ни кажува дека се работи за место во кое се наоѓа некој или нешто или место каде што се случува нешто. Предлогот *di* многу ретко се употребува со статично просторно значење. Најчесто го среќаваме во синтагми со прилозите за место *qui, qua* (овде) и *lì, là* (таму) по глаголи кои означуваат „наоѓање некаде“, како *rimanere, restare, essere, stare*:

Италијански јазик	Македонски јазик
(1) <i>Rimango di qua.</i>	Останувам овде.
(2) <i>Sono di là.</i>	Таму сум.

Во македонскиот јазик како еквивалент на овие предлошки конструкции се јавува прилог за место.

2. Предлошки конструкции со предлогот А

Оваа семантичка релација обично се воспоставува меѓу глагол кој означува статичност (како, на пример: *essere, stare, restare, trovarsi, abitare* итн.¹) и именка. По правило именките во составот на предлошките конструкции можат да означуваат: имиња на градови (пример 1) и помали острови (пример 2), друг географски поим (пример 3), разни установи, извесни тела, збиралишта и сл. (примери 4, 5, 10 и 11), разни предмети и поими поврзани со домот (примери 6, 7 и 9), некој ситуациски контекст (пример 8):

Италијански јазик	Македонски јазик
(1) <i>A Torino, la città più industriale d'Italia, si forma un piccolo gruppo neo-futurista.</i>	Во Торино, најиндустрискиот град во Италија, се формира мала неофутуристичка група.
(2) <i>Si rividero nel 1951 a Capri.</i>	Повторно се видоа во 1951 година на Капри.
(3) <i>Maria ha una casa al mare.</i>	Марија има куќа на море.
(4) <i>I bambini sono a scuola.</i>	Децата се во/на училиште.
(5) <i>Ho conosciuto quella bella ragazza all'ufficio postale.</i>	Ја запознав таа убава девојка во пошта.
(6) <i>Ho fatto colazione a letto perché non mi sentivo bene.</i>	Појадувал во кревет бидејќи не се чувствував добро.
(7) <i>Sono seduto a tavola.</i>	Седнал на маса.
(8) <i>Sono a cena con Nicola.</i>	На вечера сум со Никола.
(9) <i>...lo appoggiai ritto su una bassa poltrona di raso che avevo già collocato al centro della stanza.</i>	...го наместив да стои на една ниска сатенска фотелја што веќе ја бев поставил на средината на собата.
(10) <i>...un paese dell'Ungheria ai confini con la Slovenia e l'Austria.</i>	...село во Унгарија на граница со Словенија и Австрија.
(11) <i>Mio fratello lavora allo sportello di una banca.</i>	Мојот брат работи на шалтер во банка.

Македонски еквивалентни предлошки конструкции на горенаведените италијански примери се конструкциите во чиј состав влегуваат предлозите *во* и *на*. Предлогот *во* е стар индоевропски предлог, кој во старословенските текстови се среќава со формата *vq*, а води потекло од *yn < on* (Саздов, 2004: 200).

Овој предлог, заедно со предлогот *на*, е еден од најупотребуваните предлози во македонскиот литературен јазик. Во многу контексти често може да се замени со предлогот *на*. Се јавува со две форми: *в* и *во*. И двете форми подеднакво се употребуваат, но секоја од нив „внесува своја одредена нијанса во значењето на изразот“ (Димитровски, 1956: 6). Пред имиња на места можат да се употребат обете форми, но ако се работи за глагол што искажува покој,

¹ Превод на македонски: сум, се наоѓа, останува, престојува, живее.

состојба и сл. (како во горенаведените примери), тогаш редовно се употребува формата *во*. Конески истакнува дека овој предлог најчесто означува наоѓање внатре во некоја средина (Конески, 1967: 509).

Предлогот *на* е најчест предлог во македонскиот јазик. Чувајќи ја од старословенскиот јазик својата основна служба, да искажува пространствено значење како и ред други, овој предлог во современиот литературен јазик презел ред служби на некогашниот датив, па и некои служби на некогашниот генитив, и развил извонредно голем број преносни значења (Димитровски, 1956: 24). Конески, како основно пространствено значење на овој предлог го наведува значењето на „положба згора врз нешто“, а од ова основно пространствено значење се развиле други, повеќе или помалку оддалечени од него (како во примерите 7, 8 и 9). Авторот, исто така наведува дека овој предлог се употребува и со именки што значат установи (како во примерите 4, 10 и 11), а поретко со географски имиња, како во примерот (3) (Конески, 1967: 519–520).

Според Саздов, предлогот *во* е многу близок по значење со предлогот *на*, но за разлика од него го дефинира просторот на попрецизен начин – просторот или местоположбата е со изразени димензии (должина, ширина и висина), а предлогот *на* го означува просторот без изразени димензии. Саздов исто така истакнува дека предлогот *во* се употребувал со падежите локатив и акузатив, а разликата во значењето била означување местоположба, односно статичност, наспроти движење или насоченост (Саздов, 2004: 201).

3. Предлошки конструкции со предлогот *DA*

Просторната функција е една од најчестите функции кај предлогот *da* и таа се јавува со сите три значења карактеристични за неа: место, потекло и оддалечување или одвојување. Предлогот *da* со просторна функција за означување место се јавува и во предлошки конструкции со кои се означува статичност и во оние со кои се означува некакво движење. Италијанските предлошки конструкции за означување место на кое или во кое се реализира мирувањето, односно се означува статична положба, најчесто се воведени од следните глаголи: *abitare (dimorare)*, *stare (trovarsi)*, *mangiare*, *dormire* итн.²

Италијански јазик	Македонски јазик
(1) <i>Stavo dal fornaio quando mi sono accorto di aver lasciato il portafoglio a casa.</i>	Бев <i>кај</i> пекарот кога забележав дека сум го оставил паричникот дома.
(2) <i>Abiti ancora da tuo fratello?</i>	Сè уште живееш <i>кај</i> твојот брат?
(3) <i>...a un'asta di strumenti musicali da Christie's, a Londra, riuscii ad aggiudicarmi per sole ventimila sterline un violino...</i>	...на една аукција на музички инструменти <i>во</i> лондонскиот „Кристи“ успеав да добијам за само дваесет илјади фунти една виолина...
(4) <i>Da noi non esiste la cultura civile.</i>	<i>Кај</i> нас не постои граѓанска култура.

² Превод на македонски: живее, се наоѓа, јаде, спие.

Во македонскиот јазик како еквивалентни предлози на предлогот *da* за означување статична положба се јавуваат предлозите *кај* и *во*. Предлогот *кај* во македонскиот јазик се јавува, пред сè, со просторно значење – наоѓање при некого или нешто, или пак упатеност да се дојде во таква положба (Конески, 1967: 517). Со исто значење се јавува и предлогот *во* – место или простор, воопшто средина во која нешто се врши, се наоѓа (Димитровски, 1956: 8). Во примерот (4) заменката исто така може да има значење на „во нашата земја, фирма и сл“.

4. Предлошки конструкции со предлогот *IN*

Предлогот *in* со просторна функција се јавува само во предлошките конструкции со кои се означува место на одвивање на глаголското дејство. Во рамките на просторното значење за означување местоположба или статичност предлогот *in* во италијанскиот јазик се употребува во предлошки конструкции во чиј состав стои именка или заменка, а овие конструкции означуваат место на кое или во кое се реализира мирување. Карактеристично за предлогот *in* е што се употребува секогаш пред имиња на држави во еднина (пример 1). Доколку името на државата има множинска форма, во тој случај се употребува членуваната форма на предлогот *in* (примери 2 и 3). Освен пред држави, се употребува пред имиња на континенти (пример 4 и 5), региони (пример 6) и големи острови (пример 7). Овој предлог исто така се употребува и со именките со просторно значење кои завршуваат на наставката *-eria* (примери 8 и 9). Покрај наведените именки се користи и со именки кои означуваат други географски поими (примери 10 и 11), делови од куќата (пример 12), некои установи (пример 13), превозни средства (пример 14), предмети (пример 15), со некои именки кои одредуваат некој ситуациски контекст (пример 16), но и со фигуративно значење како во примерите (17) и (18). Употребата на предлогот *in* со просторно значење е многу честа и во кулинарството (пример 19), како и за да значи некоја улица во одреден град (пример 20):

Италијански јазик	Македонски јазик
(1) Anna vive <i>in</i> Italia.	Ана живее <i>во</i> Италија.
(2) Carlo ha studiato l'inglese <i>negli</i> Stati Uniti.	Карло учеше англиски јазик <i>во</i> Соединетите Американски Држави.
(3) Sorgeva infatti <i>nella</i> bassa Austria, lungo la valle del Danubio, sulla strada che da Stockerau porta verso Tulln.	Всушност се издигаше <i>во</i> долна Австрија, по должината на долината на Дунав, по патот што од Штокерау води до Тулн.
(4) L'Italia si trova <i>in</i> Europa.	Италија се наоѓа <i>во</i> Европа.
(5) Purtroppo, dopo aver vissuto per tanti anni <i>in</i> Sudamerica, il clima europeo non gli ha giovato.	За жал, по толку години поминати <i>во</i> Јужна Америка, европската клима не му годеше.

(6) Kuno era nato a Hofstain, <i>in</i> Tirolo, e aveva studiato al Conservatorio di Innsbruck...	Куно беше роден во Хофштајн, <i>во</i> Тирол, и студирал на конзерваториумот во Инсбрук...
(7) Ho una casa <i>in</i> Sardegna.	Имам куќа <i>на</i> Сардинија.
(8) ...fermai un taxi e mi feci portare a Grinzig, <i>nel</i> famoso quartiere degli <i>Heurigen</i>запрев едно такси и го замолив возачот да ме однесе до Гринцинг, <i>во</i> познатиот кварт на <i>Heurigen</i> ...
(9) Eppure quella sera, <i>in</i> quell'osteria, ero convinto di essere, se non l'unico, uno dei pochi forestieri presenti.	...па сепак таа вечер <i>во</i> крчмата бев убеден дека сум, ако не единствениот, еден од малобројните странци меѓу присутните.
(10) Vivo <i>in</i> campagna.	Живеам <i>на</i> село.
(11) Che tempo farà <i>in</i> montagna?	Какво ќе биде времето <i>на</i> планина?
(12) <i>In</i> bagno c'è la luce accesa, mentre <i>in</i> cucina la luce è spenta.	<i>Во</i> бањата светлото е запалено, додека <i>во</i> кујната е изгаснато.
(13) Mario è <i>in</i> Facoltà.	Марио е <i>на</i> факултет.
(14) Sono <i>in</i> aereo venti ore.	<i>Во</i> авион сум 20 часа.
(15) Che cos'ha <i>nella</i> borsa?	Што има <i>во</i> чантата?
(16) Marco è <i>in</i> viaggio d'affari.	Марко е <i>на</i> службен пат.
(17) ...e il volto, abbassata la guardia, restava esposto <i>in</i> tutta la sua devastazione.	...а лицето, откако го спушти гардот, остануваше изложено <i>во</i> сета своја упропастеност.
(18) Guarda com'è diverso quello che avviene <i>in</i> me e quello che avviene <i>in</i> te.	Погледни колку е различно она што се случува <i>во</i> мене од она што се случува <i>во</i> тебе.
(19) Il mio piatto preferito sono i tortellini <i>in</i> brodo.	Моето омилено јадење е тортелини <i>во</i> чорба.
(20) Poi, vedendomi indeciso, mi propose una comoda soffitta di sua proprietà, <i>nella</i> Schülestrasse...	...ми предложи едно удобно поткровје во негова сопственост <i>на</i> Шилерштрасе...

Македонски еквиваленти на горенаведените италијански предлошки конструкции се предлошките синтагми со предлозите *во* и *на*. Основното значење на овие два предлога во македонскиот јазик е просторственото значење – место или простор, воопшто средина во која или на која нешто се врши или се наоѓа. Предлогот *во* како еквивалент на италијанските предлошки конструкции се јавува за означување некој географски поим (освен островите кои најчесто одат со предлогот *на*, потоа именката „планина“ каде предлогот *на* упатува на горната површина на локацијата и именката „село“ бидејќи се изразува нејзиното општо значење. Доколку се изразува нејзиното конкретно значење, се користи предлогот *во*), за означување превозно средство, делови од куќата, за изразување фигуративно значење и со изрази од кулинарството. Предлогот *на* се јавува како еквивалент на италијанските предлошки конструкции за означување некој ситуациски контекст, некоја установа, улица и некој географски поим, како оние кои ги споменавме претходно. Што се однесува до примерите (8), (9) и (15) предлогот *во* се јавува како еквивалент на предлогот *in* и притоа означува непосредна просторна локализација во внатрешноста на локализаторот.

Предлогот *in* се јавува и во некои предлошки конструкции кои зависат од глаголи како: *credere, confidare, sperare*, итн.³:

Италијански јазик	Македонски јазик
(21) <i>Confidava largamente nella credulità degli ascoltatori.</i>	Имаше целосна доверба <i>vo</i> лековерноста на слушателите.
(22) <i>...incontravo dei suonatori, per lo più giovani, che si esibivano al loro strumento, confidando nella generosità dei passanti.</i>	...среќавав свирачи, најчесто млади, што ги свиреа своите инструменти, сметајќи <i>na</i> дарежливоста на минувачите...

Во овие предлошки синтагми предлогот *in* е употребен со фигуративно значење. Како еквиваленти во македонскиот јазик се јавуваат предлошките конструкции со предлозите *vo* и *na*, исто така со фигуративно значење.

Некои италијански граматичари (Sensini, 2003: 371) наведуваат одредени предлошки конструкции со предлогот *in* кои се на половина пат меѓу означување на статична положба со фигуративно значење и причина: *tormentarsi nel dubbio* (да се мачи *poradi* сомнеж); *soffrire nel ricordo di qualcosa* (да се страда *poradi* сеќавањето за нешто). Во македонскиот јазик како еквивалент се јавува предлогот „поради“ кој означува причина.

5. Предлошки конструкции со предлогот PER

Предлогот *per* воведува мал број предлошки конструкции за означување место каде што се реализира мирување затоа што основната негова функција е да го воведи „преминот“ низ кој или преку кој се одвива дејството најчесто во смисла на простор. Со значење на статичност го среќаваме во следните предлошки конструкции:

Италијански јазик	Македонски јазик
(1) <i>Non sedetevi per terra perché è sporco.</i>	Не седете <i>na</i> земја бидејќи не е чисто.
(2) <i>...per strada non si sentiva altro che il rullare dei tamburi e lo squillo degli ottoni.</i>	... <i>no</i> улиците се слушаше само тропање на барабани и пискање на лимени инструменти.

Македонски еквиваленти на овие италијански предлошки конструкции се конструкциите со предлозите *na* или *no*. Предлогот *na* се јавува со своето основно просторно значење за да означи дека дејството се одвива одозгора, над некоја површина. Предлогот *no* означува простирање по некое пространство, зафаќање на целата негова површина. И двата предлога се употребени за означување мирување, статичност.

³ Превод на македонски: верува, има доверба, се надева.

6. Предлошки конструкции со предлогот SU

Просторната функција е една од основните функции со кои се јавува овој предлог. Предлошките конструкции кои го содржат предлогот *su*, можат да означат статична положба или движење кон некое место. Предлогот *su* се јавува во предлошки конструкции за место на кое или во кое се реализира мирување, а во чиј состав може да стојат именки кои означуваат разни предмети (примери 1, 2, 3, 4), делови од куќа (пример 5), некои географски поими (пример 7), телевизиски и радиоканали (пример 8), печатени медиуми (пример 9), превозни средства (пример 6) и др.:

Италијански јазик	Македонски јазик
(1) La pentola è <i>sul</i> fornello.	Тенџерето е <i>на/врз</i> ринглата.
(2) Trovai mia madre distesa <i>sul</i> letto con la testa sorretta da due guanciali.	Ја најдов мајка ми испружена <i>на</i> креветот со главата потпрена на две перници.
(3) Così, da bambino sedevo per ore e ore <i>sui</i> gradini di casa...	Така, како дете седев со часови <i>на</i> куќните скали...
(4) <i>Sulla</i> pedana di legno, spostata anch'essa in un angolo, un solitario suonatore di chitarra acustica stava sistemando gli amplificatori...	<i>На</i> дрвениот подиум, и тој поместен во еден агол, еден осамен свирач на акустична гитара ги местеше засилувачите...
(5) <i>Sulla</i> parete della mia camera ci sono molti quadri.	<i>На/врз</i> ѕидот од мојата соба има многу слики.
(6) Ho lasciato l'ombrello <i>sull'</i> autobus e credo che non lo ritroverò.	Го оставив чадорот <i>во</i> автобус и мислам дека нема да го најдам.
(7) Londra è <i>sul</i> Tamigi.	Лондон е <i>на</i> Темза.
(8) Stasera c'è un bellissimo film <i>su</i> Rai 1.	Вечерва има прекрасен филм <i>на</i> Раи 1.
(9) È vero che il prezzo della benzina è diminuito? Sì, l'ho letto <i>sul</i> giornale.	Навистина ли цената на бензинот е намалена? Да, прочитав за тоа <i>во</i> весник.

Македонски еквиваленти на овие италијански предлошки конструкции можат да бидат предлошките конструкции со предлозите *на*, *врз* и *во*. Со предлозите *на* и *врз* се изразува непосредна просторна локализација на горната (примери од 1 до 4) или на вертикалната странична површина на локализаторот (пример 5). Покрај тоа, предлогот *на* се користи и со разни географски поими (пример 7) и со телевизиски канали (пример 8). Од друга страна, со именките кои означуваат некое превозно средство (пример 6) и печатен медиум (пример 9) соодветни македонски еквиваленти се предлошките конструкции со предлогот *во* со кој се изразува непосредна просторна локализација во внатрешноста на локализаторот.

Предлогот *su* со просторно значење многу често е синоним на италијанскиот предлог *sopra*:

Италијански јазик	Македонски јазик
(10) Non ci sono nuvole <i>su/sopra</i> (di) noi.	Нема облаци <i>над</i> нас.
(11) <i>Sul/sopra</i> il lago si addensavano nuvole nere.	<i>Над</i> езерото се собраа црни облаци.

Предлогот *sopra* при глаголи што искажуваат мирување означува место или положба повисока од дадениот предмет. Во македонскиот јазик како можни еквиваленти со ова значење се јавуваат предлошките конструкции со предлогот *над*.

7. Предлошки конструкции со предлозите TRA/FRA

Во италијанските предлошки конструкции со предлозите *tra/fra* за означување место на кое или во кое се реализира мирување, најчесто стојат именки. Притоа, може да се работи за две именки поврзани меѓу себе со сврзникот *e* (и), како во примерите (2) и (3), но исто така може да стои и една заедничка именка во множина (пример 1, 4 и 6) или збирна именка во еднина (пример 5):

Италијански јазик	Македонски јазик
(1) Il bosco si trova <i>tra</i> due ruscelli.	Шумата се наоѓа <i>меѓу/пomeѓу</i> два потока.
(2) Un grande centro industriale è stato creato <i>fra</i> Perugia ed Assisi.	Голем индустриски центар е изграден <i>меѓу/пomeѓу</i> Перуџа и Асизи.
(3) ...scopri quella bruciatura brunastra <i>tra</i> il collo e la mascella...	...ѝ го откри темното место како изгореница <i>меѓу</i> вратот и вилицата...
(4) Il Collegium Musicum, non lontano da Vienna, era, <i>tra</i> le tante strade che portano all'Olimpo, la più ardua,...	<i>Меѓу</i> многубројните патишта што водат на Олимп, „Колегиум Музикум“, недалеку од Виена, беше најтешкиот...
(5) Si è trovata <i>tra</i> gente sconosciuta.	Се најде <i>меѓу/пomeѓу</i> непознати луѓе.
(6) Viveva lontano, in una grande città, <i>fra</i> piaceri sconosciuti.	Живееше далеку, во еден голем град, <i>меѓу/пomeѓу</i> непознати задоволства.

За сите горенаведени примери како македонски еквиваленти се јавуваат предлошките конструкции со предлозите *меѓу* или *пomeѓу*.

Во македонскиот јазик предлозите *меѓу* и *пomeѓу* најчесто се употребуваат за изразување просторно значење, односно дека „нешто се наоѓа во пространството што разделува два или повеќе предмети“ (Димитровски, 1956: 23). Авторот Димитровски исто така наведува дека нема поголема разлика во однос на употребата на овие два предлога. Единствена разлика која ја наведува е дека предлогот *пomeѓу* се користи каде што има поголема изразитост. И Конески на сличен начин го дефинира основното значење на предлогот *меѓу*: „просторственото значење му е дека нешто се наоѓа во просторот што ги дели двата или повеќе предмети, или пак воопшто во средината на повеќе предмети“

(Конески, 1967: 518). Во однос на употребата на овие два предлога Конески истакнува дека имаат исто значење со тоа што предлогот *nomeѓu* се користи поретко. Значењето може да биде и преносно како во примерот (6).

Заклучок

Во овој труд се обидовме да направиме една сеопфатна анализа на простите предлози во италијанскиот јазик за изразување статично просторно значење. Предлозите ги анализиравме во рамките на италијанската предлошка синтагма и се обидовме да ги пронајдеме сите еквиваленти конструкции во македонскиот јазик за изразување на истото значење. Од нашиот анализиран материјал заклучивме дека значењето на местоположба или статичност не се забележува само кај италијанскиот предлог *con*. Предлогот *di* многу ретко се употребува со статично просторно значење. Го најдовме само во два примера, а во македонскиот јазик како еквивалент на овие предлошки конструкции се јавува прилог за место. Италијанските предлози *a* и *in* се едни од најупотребуваните предлози за изразување статична положба и во македонскиот јазик како еквивалентни предлошки конструкции се јавуваат конструкциите во чиј состав влегуваат предлозите *na* и *vo*. Исто така и предлогот *da* многу често се употребува со статично просторно значење. Во македонскиот јазик како еквивалентни предлози за означување статична положба се јавуваат предлозите *kaј* и *vo*. Предлогот *per* воведува мал број предлошки конструкции за означување место каде што се реализира мирување. И овој предлог го анализиравме само во два примера за кои како македонски еквиваленти се јавуваат предлозите *na* или *no*. Предлогот *su* со статично просторно значење е сининим на македонските предлози *na*, *врз* и *vo*, додека италијанските синонимни предлози *tra* и *fra* во македонскиот јазик се еквиваленти на предлозите *meѓu* и *nomeѓu*.

Сметаме дека овој наш труд може да го олесни усвојувањето на предлозите бидејќи тие им задаваат најмногу тешкотии на македонските слушатели при усвојувањето на италијанскиот јазик. Сознанијата до кои дојдовме можат да имаат практична примена првенствено при создавањето учебници и граматика по италијански јазик наменети за македонските слушатели на италијанскиот јазик како странски јазик.

Користена литература:

1. Димитровски, Т.И. (1956). *Значење и употреба на предлозите во македонскиот литературен јазик*. Скопје: Филозофски факултет.
2. Конески, Б. (1967). *Грамматика на македонскиот литературен јазик дел I и II*. Скопје: Култура.
3. Саздов, С. (2004). *Семантичко зборообразување во македонскиот стандарден јазик*. Докторска теза. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“.

4. Bortone, P. (2010). *Greek Prepositions: From Antiquity to the Present*. Oxford: Oxford University Press.
5. Chiuchiù, A. & Coletti, E. (2006). *Guida all'uso delle preposizioni*. Perugia: Guerra Edizioni.
6. Dardano, M. & Trifone, P. (1997). *La nuova grammatica della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli
7. Patota, G. (2003). *Grammatica di riferimento della lingua italiana per stranieri*. Firenze: Le Monnier.
8. Radojević, D.M. (2014). *Kontrastivna analiza funkcija predloških konstrukcija u italijanskom i padeža u srpskom jeziku*. Doktorska disertacija. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet.
9. Renzi, L. (1988). *Grande grammatica italiana di consultazione, Volume I*. Bologna: Il Mulino.
10. Sensini, M. (2003). *La grammatica della lingua italiana*. Milano: Mondadori.

